

УДК 372.881.161

Приходько А.М.

ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються можливості застосування у процесі фахової підготовки іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів інтернет-технології «відеоконференція» як засобу формування їхньої професійно-комунікативної компетентності; зазначено, що у рамках компетентнісного підходу до процесу професійної підготовки іноземних студентів змінюються і форми організації навчальної діяльності, тому кооперативне навчання, контекстне навчання, особистісно-орієнтовний підхід, комунікативно-діяльнісні методи навчання, проблемне навчання, застосування інтернет-технологій дозволяють викладачам оптимізувати процес професійної підготовки іноземних студентів; доведено також, що у процесі навчання іноземних студентів професійному спілкуванню використання саме настільних систем відеоконференцзв'язку та чат-конференцій виявляється найбільш придатним, оскільки вони визначаються простотою та доступністю; доводиться доцільність використання вебконференцій не лише в системі дистанційної освіти іноземних студентів, але й як доповнення до очної системи навчання.

Ключові слова: інтернет-технологія, відеоконференція, професійно-комунікативна компетентність, іноземні студенти вищих технічних навчальних закладів.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та перетворення ринку праці у міжнародний, професійну компетентність інженера складають не лише спеціальні технічні знання та уміння, але й низка «нетрадиційних» для інженерної освіти якостей та компетенцій соціально-гуманітарного характеру, таких як: комунікативна компетенція в цілому та володіння прийомами ефективної аргументації, зокрема, вміння працювати у багатопрофільній команді, здатність до аналізу й оцінки прийнятих рішень та інші комунікативні уміння, що складають професійно-комунікативну компетентність. У такому контексті особливого значення набуває проблема формування зазначеної компетентності у студентів вищих технічних навчальних закладів. Проте процес формування професійно-комунікативної компетентності саме у іноземних студентів вищого технічного навчального закладу визначається своєю специфікою і потребує від викладачів, які здійснюють фахову підготовку іноземних студентів, пошуку таких форм, методів та засобів навчання, які б дозволили оптимізувати та інтенсифікувати цей процес. Серед дієвих, на наш погляд, засобів формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів є такий вид інтернет-технології, як відеоконференція.

Аналіз останніх публікацій. Проблему використання інтернет-технології «відеоконференція» у навчальному процесі досліджували І. Бацуровська, М. Кадемія, Н. Краудер, І. Кузнецов, Т. О'Рейлли, Л. Раїцька та інші.

Як свідчить аналіз науково-педагогічної літератури [1–8], серед методистів, викладачів вищих навчальних закладів та науковців відсутній єдиний погляд на те, як саме потрібно використовувати інтернет-технології у системі підготовки іноземних студентів, залишається суперечливим питання використання відеоконференцій як засобу формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів, відсутні методичні рекомендації щодо впровадження зазначеної технології у процес навчання іноземних студентів. Отже, питання використання відеоконференцій як засобу формування

професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів розглядалося фрагментарно й досі залишається дискусійним.

Мета статті. Мета статті полягає у розгляді можливостей використання у процесі формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів відеоконференцій як засобу, на основі якого здійснюватиметься активізація професійної комунікативної діяльності студентів, розвиток їхніх комунікативних особистісних якостей і творчого потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні система підготовки іноземних студентів у вищих технічних навчальних закладах визначається конструктивізмом та спрямована на формування ключових професійних компетенцій, серед яких важливою на сьогодні стає професійно-комунікативна компетентність, яку ми розглядаємо як особистісно-професійну якість, яка забезпечує цілісну професійно-комунікативну інженерну діяльність, що виявляється через уміння здійснювати професійне спілкування у різних формах та засобах комунікації, які забезпечують ефективне вирішення професійних завдань.

Зазначимо, що у рамках компетентнісного підходу до процесу професійної підготовки іноземних студентів змінюються і форми організації навчальної діяльності, тому кооперативне навчання, контекстне навчання (конструктивізм), особистісно-орієнтовний підхід, активні, комунікативно-діяльнісні методи навчання, проблемне навчання, застосування інтернет-технологій дозволяють викладачам оптимізувати процес професійної підготовки іноземних студентів, а студентів - обрати індивідуальну освітню траєкторію, яка б відповідала його особистим потребам і запитам.

Психологи стверджують, що реципієнт запам'ятовує лише 20% того, що бачить, від 20 до 30% того, що чує, 50% того, що бачить і чує одночасно, і 80% того, що бачить, чує і робить одночасно. Тому інтернет-технології, безумовно, сприяють підвищенню ефективності навчання, переорієнтовують, модернізують та інтенсифікують процес фахової підготовки іноземних студентів, зокрема у вищих технічних навчальних закладах.

Вікісловник розглядає інтернет-технології як технології створення і підтримки різних інформаційних ресурсів у комп'ютерній мережі Інтернет: сайтів, блогів, форумів, чатів, електронних бібліотек та енциклопедій [9].

Н. Краудер поняття «інтернет-технології» визначає як певним чином організована сукупність апаратних, комунікаційних та програмних засобів, що забезпечують розподілену роботу з різними видами інформації та на різних обчислювальних платформах [3].

Аналіз науково-педагогічної літератури [1–8] дозволяє стверджувати, що в навчальному процесі застосовуються такі інтернет-технології: пошукові технології; електронна пошта; форуми; чати (канали, що забезпечують комунікацію); системи миттєвих повідомлень; списки розсилок, дошки оголошень, гостьові книги; відеоконференції; телеконференції, або групи новин; інтернет-телефонія; блоги; вікі-вікі; синдикація новин (RSS); соціальні мережі; соціальні служби закладок; технології «веб як платформа»; боти; корпусні технології; файлообмінні мережі та інше.

Інтернет-технології, що застосовуються у навчальному процесі, класифікують за способом комунікації як синхронні (офлайнові, або автономні) та асинхронні (он-лайнові, або діалогові) [6, с. 33]. Зазначимо, що практично усі вони містять комунікативну складову.

Розглянемо детальніше такий вид інтернет-технології, як відеоконференція. Відеоконференція (англ. videoconference, або videoteleconference), за вікісловником, - це телекомунікаційна технологія, що забезпечує одночасну двосторонню передачу, обробку, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки; це один із видів Groupware, програмного забезпечення для взаємодії між людьми, що спільно працюють над однією проблемою [10].

Слід зазначити, що більшість науковців відеоконференцію визначають як комп'ютерну технологію. Так, І. Кузнєцов відеоконференцію розглядає як комп'ютерну технологію, яка дозволяє людям бачити і чути один одного, обмінюватися даними і спільно

їх обробляти в інтерактивному режимі [6]; а Л. Раїцька - як комп'ютерну технологію, яка дозволяє учасникам комунікації бачити і чути один одного у режимі реального часу і яка робить комп'ютерно-опосередковане спілкування на відстані наближеним до реального живого спілкування [4, с. 149].

М. Кадемія відеоконференцію визначає як спосіб обміну відеозображеннями, звуком і даними між двома або більшою кількістю об'єктів, обладнаних відповідними програмними комплексами [2].

До різновидів відеоконференцій можна віднести вебінари, які використовуються переважно для донесення навчального матеріалу, тому що в цій системі мінімізовано зворотній зв'язок від аудиторії. Зазвичай, зворотній зв'язок відбувається через чат, в якому студенти можуть поставити запитання викладачеві в процесі й після закінчення вебінару. Вебінари дозволяють проводити онлайн-презентації, одночасно працювати з документами й додатками, синхронно переглядати сайти, відеофайли й зображення. Такі технології застосовують для онлайн-зустрічей і співпраці викладачів та студентів у режимі реального часу через Інтернет [1].

Із розвитком технологій з'явилося декілька систем, які підтримують режим відеоконференцій. При стандартному устаткуванні комп'ютера, який підключений до мережі Інтернет, для підтримки відеоконференцзв'язку потрібні відеокамера, мікрофон, устаткування, що здійснює передачу сигналу від відеокамери та мікрофону, а також спеціальне програмне забезпечення. Системи в основному поділяються на два класи. Це студійний відеоконференцзв'язок (room-size system) та настільна система (desktop system) [6].

Студійна відеоконференція забезпечує більш якісні аудіо та відеосигнали у достатньо великих приміщеннях за участі великої кількості учасників. У навчальному процесі такий вид відеоконференцзв'язку можна використовувати для проведення лекцій відомих учених і практиків, а також для проведення телемостів між університетами для встановлення та підтримки зв'язку між студентами та викладачами із різних університетів.

Слід зазначити, що студійні відеоконференції характеризуються комунікацією «одного із багатьма» (викладач-група студентів в аудиторії та у віртуальному просторі). Спілкування при такому виді зв'язку відбувається, зазвичай, нерівномірно, не встановлюється тісний контакт, не виникають довірливі стосунки між учасниками відеоконференцзв'язку. Тому комунікація при даному виді зв'язку є доволі офіційною за характером взаємодії.

На наш погляд, дуже зручним засобом формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів є чат-конференція, що включає також перевірку знань та рівня сформованості комунікативних умінь. Чат-конференцію у групах, де навчаються іноземці, можна використовувати для проведення дискусій, обговорення проблемних питань; короткої звітності про виконану роботу; надання групових та індивідуальних консультацій.

Заслугує уваги як засіб формування зазначеної компетентності і комп'ютерна програма Skype, яка встановлює миттєвий відеозв'язок із абонентом. Проведення відеоконференцій за допомогою зазначеної програми не потребує від викладача та студентів особливих навичок використання інтернет-технологій у навчальному процесі, що суттєво полегшує процес підготовки, проведення та аналізу такої форми роботи.

Серед позитивних аспектів використання відеоконференцій у процесі професійної підготовки іноземних студентів визначаємо: під час відеоконференції студенти мають можливість у реальних умовах (малознайома аудиторія, незвичний формат професійної комунікації), але у віртуальному середовищі практикувати уміння проведення презентацій, участі у дискусії; уміння проведення ділових зустрічей у віртуальному форматі; у студентів формується риторична культура; віртуальний бар'єр, відеокамера, невимущена атмосфера сприяє зняттю психологічної напруги у комунікантів; розвиток особистісних якостей студентів (гнучкість мислення, толерантність, креативність тощо).

Як свідчить практика, відеоконференції не досить активно використовуються у процесі професійної підготовки іноземних студентів, оскільки даний вид роботи потребує від викладачів ретельної підготовки, а від студентів – значних розумових та психологічних зусиль. Проте зазначена технологія може використовуватися не лише в системі дистанційної освіти іноземних студентів, але й як доповнення до очної системи навчання (синхронні уроки-проекти, заочні науково-практичні конференції, круглі столи, віртуальні екскурсії на виробництво із подальшим обговоренням побаченого, почутого; тематичні вечори, демонстрації та обговорення дослідів та інше).

Висновки. Таким чином, упровадження інтернет-технологій, зокрема технології «відеоконференція» у процес професійної підготовки іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів сприяє розвитку їхніх комунікативних знань та умінь завдяки стимулюванню інтересу до ділового віртуального спілкування, формуванню та розвитку особистісних комунікативних якостей, що в цілому підвищує якість професійної підготовки іноземців в умовах нерідного мовленнєвого середовища.

Репрезентоване дослідження не вичерпує всього кола питань, пов'язаних із використанням відеоконференцій як засобу формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів, що викликає необхідність подальших досліджень виокремленої проблеми. Перспективним напрямом у розв'язанні окресленої проблеми є, на нашу думку, розробка методичних рекомендацій для викладачів, що здійснюють професійну підготовку іноземних студентів, щодо використання відеоконференцій як ефективного засобу формування умінь ділового спілкування у віртуальному просторі.

Список використаних джерел

1. Бацуровська І.В. Методика використання порталу у фаховій підготовці майбутніх інженерів в аграрних університетах / І.В. Бацуровська // Матеріали Міжнар. Науково-методичної конф. «Сучасний стан природничо-математичної та технологічної освіти: тенденції, перспективи». – Випуск 13. – Херсон, 2010. – С. 56–59.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник / М.Ю. Кадемія. – Львів : СПОЛОМ, 2009. – 260 с.
3. Краудер Н.А. О различиях между линейным и разветвленным программированием / Н.А. Краудер // Программированное обучение за рубежом: Сб. статей. – М.: Высшая школа, 1968. – С. 58–67.
4. Кузнецов І.М. Технологія ділового спілкування / І.М. Кузнецов. - М. : Березень, 2004. - 128 с.
5. О'Рейлли Т. Что такое Веб 2.0 / Т. О'Рейлли // Компьютерра Online. – 2005: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.computerra.ru/think/234100/>.
6. Раицкая Л.К. Дидактические и психологические основы применения технологий Веб 2.0. в высшем профессиональном образовании : монография / Л.К. Раицкая. – М. : МГОУ, 2011. – 173 с.
7. Kennedy K. Writing with Web Log» / K. Kennedy // Technology & Learning. 2003. – № 2. – P. 29–35.
8. Bloch J. Abdullah's Blogging: A Generation 1.5 student enters the blogosphere / J. Bloch // Language Learning and Technology. – 2007. – Vol. 11. – № 2. – P. 25–37.
9. Інтернет-технологія // Вікіпедія: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/internettehnologiyi>.
10. Відеоконференція // Вікіпедія: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Videokonferentsiya>.

References

1. Batsurovska, I. (2010). Metodika vikoristannya portalu u fahoviy pidgotovtss maybutnih inzheneriv v agrarnih universitetah. *International scientific-practical conference "Modern state of Natural Sciences and Mathematics and Technology Education: Trends. 13*, 56–59 (in Ukr.)
2. Kademiya, M. (2009). *ICT training: terminological dictionary*. Lviv: SPOLOM (in Ukr.)
3. Krauder, N. A. (1968). O razlichiyah mezhdhu lineynim i razvetvlennyim programmirovaniem. *Programmed training abroad: A Collection of Articles*. 58–67 (in Russ.)
4. Kuznetsov, I. (2004). *Technology business communication*. Moscow (in Russ.)
5. O'Reyili, T. (2005). What is Web 2.0. *Computerra Online*, Retrieved from <http://www.computerra.ru/think/234100/>
6. Raitskaya, L. (2011). *Didactic and psychological basis of the application of Web 2.0 technologies. in higher professional education*. M. : MGOU (in Russ.)
7. Kennedy, K. (2003). Writing with Web Logs. *Technology & Learning*, 2. 29–35.

8. Bloch, J. (2007). Abdullah's Blogging: A Generation 1.5 student enters the blogosphere. *Language Learning and Technology*. 11. 2. 25–37.
9. Internet technology. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/internettehnologiyi>.
10. Videoconference. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Videokonferentsiya>.

Надійшла до редакції 20.12.2015.
Прийнята до публікації 25.12.2015.

Abstract. Prikhodko Alena. Videoconference as a means of formation of professional communicative competence of foreign students of higher technical educational establishments.

The applicability of the internet-technology of the videoconference as the means of forming their professional and communicative competence in the professional training of foreign students of technical establishments is regarded in the article. Nowadays the system of the training of foreign students of higher technical educational establishments is determined by the constructivism and aimed at the formation of the key professional competences, among which professional and communicative competence is the most important one. Professional and communicative competence is defined in the article as the personal and professional quality, which enables professional and communicative engineering activity, which is revealed through the ability of professional communication in different kinds of communication, which provide effective solution of the professional tasks. It is noted that in the professional competence approach for the professional training of foreign students in higher technical educational establishments forms of the organization of the educational activity should be changed, thus cooperative learning, contextual learning, personal-oriented approach, communicative activity teaching methods, problem teaching, the usage of the Internet technologies enable teachers to optimize the process of professional training of foreign students; it is also proved that in the process of teaching of foreign students professional communication, the usage of the videoconferences and chat conferences is the most suitable because they are determined by simplicity and accessibility; the feasibility of the usage of the videoconference not only as the system of distance education of foreign students, but also as the addition to full-time training system is proved.

Keywords: *Internet technology, videoconference, professional and communicative competence, foreign students of higher technical educational establishments.*